

JUNG meende in den droom iets nieuws te hebben gevonden, toen hij daarin vaak pogingen tot oplossing van actueele moeielijkheden en voorbereidingen tot latere handelingen constateerde. Hij schreef daarom aan den droom een „teleologische en prospectieve tendens” toe. FREUD heeft deze voorbereidingen, enz. evenzeer in den droom gevonden, doch wijst er op, dat die behooren tot den „latenten droominhoud”, dus geen essentieel bestanddeel vormen van den manifesten droom.

Een uitvoerige uiteenzetting daaromtrent vindt men o. a. in FREUD'S recente publicatie „Vorlesungen zur Einführung in die Psycho-Analyse”, die ik elken collega, die in de psycho-analyse belang stelt, ter bestudeering aanbeveel.

Bij de toepassing der droom-analyse in de psycho-analytische behandeling interesseert ons voornamelijk de latente inhoud. Voor de praktijk zijn dus die theoretische verschillen zonder beteekenis.

Ook de overige meeningsverschillen tusschen FREUD en JUNG hebben, volgens mijn overtuiging, voor de praktijk niet meer beteekenis dan de meeningsverschillen omtrent operatiemethoden tusschen chirurgen, wier resultaten inmiddels niet veel verschillen.

Ten slotte kan ik dus constateeren, dat collega HUËT en ik het eens zijn daaromtrent, dat de psycho-analytische behandeling beperkt moet blijven „tot enkele en bijzondere gevallen.” — Ik kan het echter niet met hem eens zijn, dat zulks alleen die gevallen zijn „bij wie de andere methoden niet konden slagen.” Integendeel acht ik het in die gevallen, waarin psycho-analytische behandeling is geïndiceerd, slechts verlies van kostbaren tijd, indien eerst andere methoden worden beproefd. Voor welke gevallen die behandeling is aangewezen, heb ik boven in algemeene trekken aangegeven; in elk bijzonder geval dient de beslissing daaromtrent aan een medicus te worden overgelaten, die van de psycho-analyse op de hoogte is.

's-Gravenhage, 27 Augustus 1917.

ADOLPH F. MEYER.

PSYCHO-ANALYSE.

Hoewel het niet in mijn bedoeling heeft gelegen om over de psycho-analyse een discussie uit te lokken, van welker geringe vruchtbaarheid ik a priori overtuigd ben, zal ik toch de over mijn opmerkingen gemaakte bemerkingsen in het kort beantwoorden.

VAN DE LINDE heeft in de psycho-analytische geschriften begripsverwarring aangetroffen, zelfs een totale. Kan het nog erger voor iets, dat zich als wetenschap aandient? Logos heeft een streng gelaat, en vraagt om te beginnen naar scherpe omschrijving met algemeen erkende begrippen, zonder aanzien des persoons. Juist, omdat ik het jammer zou vinden, als het goede, dat in de leer der Freudianen schuilt, er niet uit kwam, heb ik gemeend enkele opmerkingen te moeten maken. Hoe ervaring alleen hier orde moet brengen, is mij een raadsel. De praktijk zal op den duur de zielsontleding de plaats wel aanwijzen, die haar praktisch toekomt, maar als het daarop alleen uitliep, zou dat een karige oogst zijn na zooveel arbeid. Omdat onze tijd behoefte heeft aan een goede psychologie (men denke aan de uitgebreide psychologische literatuur op godsdienstig, wijsgeerig, ethisch en staatkundig gebied der latere jaren), is ook voor de geneeskundigen „Neu-orientierung” gewenscht; willen de geneeskundigen niet in het gedrang onder den voet raken, dan moeten zij zorgen, dat zij „bij” komen. Daarom zal logische bezinning der zielsontleders en zielsontleedkundigen noodzakelijk zijn; het valt mij niet in, hen tot wijsgeeren te willen hervormen. Wie de wijsbegeerte bestudeerd heeft, wordt daardoor nog geen filosoof, maar krijgt althans zooveel filosofisch inzicht, dat hij begrijpt, dat er zoo iets als een vinculum scientiarum bestaat, en dat deze studie voor geen enkele vakwetenschap kan worden ontbeerd. De leer der zielsontleding is in hooge mate constructief, en van de constructie geldt, wat GOETHE heeft gezegd: „Sie hält die Teile in der Hand, fehlt leider nur das geistige Band”, of, zooals wij het zouden zeggen, wat ontbreekt is: het inzicht. De zielsontleedkundigen zijn de nieuwlichters op het gebied der zielsziekteleer; zij willen het ook zijn op het gebied der zielkunde, en (op gezag van VAN DER HOOP neem ik het aan) een zuivere geestes-

wetenschap ervan maken. Dat nu zal alleen gelukken, als het niet te lang duurt, voordat het besef in hen ontwaakt, dat onze tijd meer gebaat is met geestelijke synthese, dan met psycho-analyse.

De opmerkingen van collega VAN DER HOOP zal ik in dezelfde volgorde beantwoorden.

Ad. 1. Het was mij niet ontgaan, dat een zielsontleedkundig onderzoek van den onervaren door den ervaren specialist is voorgeslagen, maar inderdaad beschouw ik een dergelijk onderzoek, als het meer dan „Spielerei” zal zijn, als onbehoorlijk. Het schijnt mij aanmatigend, om zichzelf het getuigschrift van bevoegdheid uit te reiken om de gevolgtrekkingen uit een dergelijk onderzoek voor geldig en bindend te mogen verklaren. Men kan iemand examineeren over kennis en kundigheid, die ordelijk beoefend en controleerbaar zijn; maar de zielsontleedkunde is nog een kind in windselen en heeft met verborgenheden te doen, die geen erkend wetenschappelijke beteekenis hebben. Het zou een onder-onsje worden met een bedenkelijk subjectieve strekking; het is al te naief, om, waar geldige criteria ontbreken, met een methode, die haar doelmatigheid nog heeft te bewijzen, tot een geldig oordeel te willen geraken omtrent iemands theoretische en praktische bekwaamheid in een leer, die nog den toets der kritiek moet doorstaan, die m. a. w. geen wetenschap is, maar nog in het tijdperk der leerstellingheid verkeert. Een dergelijk onderzoek heeft veel van de inwijding in een mysterie, en is als onredelijk te verwerpen. Welke ontleding ik dan wel behoorlijk vind? Ik ken maar één methode, en dat is door eenigen tijd van nauwgezette wetenschappelijke, hier meer in het bijzonder wijsgeerige, studie. Onder hun eigen geest versta ik den geest onzer cultuur, die van ons heeft gemaakt, wat wij zijn; deze geest is ruimer, dan die van ons eigen ik, en hem moet men eerst aandacht schenken, om het bereikbare inzicht te krijgen in het verband van normen, zooals huisgezin, maatschappij, staat, kunst, godsdienst en wetenschap, en hun verhouding tot den persoon. Als voorgangers heeft men te kiezen erkende persoonlijkheden op wetenschappelijk en wijsgeerig gebied; hun taak is op te wekken tot zelfstandig denken met stelselmatige zelfkritiek. Kan men het buiten voorlichting stellen, des te beter. Evenals de wiskunde op zichzelf geldt, onafhankelijk van de voorlichting, zoo ook de wijsbegeerte; wat men niet inziet, behoeft men niet te gelooven. Maar het is wel duidelijk, dat het niet mee zou vallen, om op eigen houtje de op het oogenblik bereikbare wiskundige kennis te verkrijgen; daarvoor zou de genialiteit van alle wiskundige genieën, die in den loop der eeuwen zijn voortgebracht, zich in één persoon moeten vereenigen. Voor de zielkunde geldt hetzelfde, want de geest der cultuur vooronderstelt zijn geschiedenis.

Ad. 2. Men moet onderscheid maken tusschen argumenta ad hominem en argumenta ad rem. Ook heb ik niet uit de geringe belezenheid der zielsontleeders de gevolgtrekkingen gemaakt van hun geringe vertrouwdheid met de beginselen der wetenschap, maar uit hun gebrekkige toepassing der logica.

Ad. 3. Niet gaarne zou ik ontkennen, dat een geniale geest het recht heeft zich te uiten. Maar bewondering sluit kritiek niet uit, en wie, zooals JACOBI, de onmiddellijke ervaring als hoogste gezag laat gelden, beroept zich op subjectieve overtuigdheid: alle geloovigen hebben hetzelfde gedaan. Maar het geloof is slechts het begin der wetenschap. De onmiddellijke ervaring is voor het geloof dogma en voor de wetenschap hypothese, en hypothese stelt men niet, om eraan te gelooven. De persoonlijke ervaring, die men opdoet in den omgang met menschen en in de praktijk, is onmisbaar; maar zij is in hooge mate toevallig, en afhankelijk van omstandigheden, plaats en tijd. Verder moet men onderscheiden tusschen een stelsel, dat als zoodanig altijd onhoudbaar is, en stelselmatige beoefening, die als methode altijd aanbeveling verdient.

Ad. 4. FREUD heeft inderdaad geen betere psychologie geleverd. Grondslagen van inzichten bestaan niet; de ontwikkeling der psychologie voert tot het inzicht, dat zij ten grondslag ligt aan haar toepassingen. Psychologie moet m. i. om te beginnen beoefend worden zonder verband met de pathologie; dat dit aan onze hoogescholelen hoogst onvoldoende gebeurde, is een gebrek, waarop ik hoofdzakelijk den nadruk heb willen leggen. WUNDT, die van den natuurwetenschappelijken kant tot de filosofie is gekomen, die altijd heeft gestreefd naar logisch inzicht, en zeker niet minder productief is dan

FREUD, schrijft o. m.: „Überall also wo es sich um eine psychologische Interpretation handelt, sei es in der Psychologie selbst, sei es in dem sonstigen Umkreis der Wissenschaften, wird diese Interpretation in einer beziehenden Analyse bestehen müssen, welche den für den natürlichen Verlauf unseres Denkens geltenden Gesetze folgt. Nur vor einen oft begangenen Irrtum hat man sich hierbei zu hüten. Können auch ohne weiteres die Gesetze der psychischen Analyse auf die Interpretation psychischer Gebilde übertragen werden, so darf man doch nicht umgekehrt annehmen, dass die in einer beliebigen Interpretation zur Ausführung gekommene Analyse nun auch ein Abbild des Vorganges selbst sei, durch den das concrete psychische Ereignis zu Stande kam. Dies gilt nur da, wo die künstliche Analyse eine wirkliche Nachbildung einer vorausgegangenen natürlichen ist...”

Ja juist, en dat is moeielijk te bewijzen. FREUD heeft in zijn „Psychologie des Alltagslebens”, in de „Sexuelle Verwertung der Mythen” e. a. wel het gezonde object in het oog gevat, maar aldus de toepassingen aan de wetenschap laten voorafgaan. Een reeks aanhalingen uit oudere schrijvers te doen, die hun verwantschap met de psycho-analytische denkwijze aantoonen, zou deze opmerkingen tot een goed onderlegd betoog maken, dat ik wel later en elders bereid ben te leveren, maar niet hier. Hier kan worden volstaan met erop te wijzen, dat van oudsher door occultisten, spiritisten, mystici, illusionisten en theosofen groote beteekenis is toegekend aan het verborgene en toevallige als verklaringsgrond, maar nooit door de wetenschap.

Ad. 5. Ongetwijfeld schuilt er redelijkheid in FREUD's geschriften. In haar tegenwoordige gedaante is voor mij de leer evenwel niets meer dan een geestelijke droomtoestand, gekenmerkt door willekeurig symbolisme en verbeeldingrijke allegorese.

Amsterdam, 26 Augustus 1917.

W. L. L. CAROL.

BRIEFWISSELING.

VRIJE UITOEFENING DER GENEESKUNST.

Collega KOOIMAN uit Venhuizen zendt mij een pamfletje, dat thans in zijn woonplaats wordt verbreid: De titel is: „Iets voor uwe gezondheid”. Het behelst de aanprijzing van kruidendranken, zalf en poeder van een mevr. OOMS-DE VRIES, directrice der N. V. „Spiraea”. Op den omslag leest men o. a.: „Er is nog genezing voor u. De kruiden der N. V. Spiraea geven genezing aan hen, die lijdende zijn aan: de maag, kanker, tuberculose, pleuris, de nieren, suikerziekte, zenuwen, gal- en nierstenen, bloedarmoede, bloedspuwingen, vallende ziekte, rheumathiek, open beenen, keelziekten, oogziekten, huidziekten, bronchitis, asthma, ingewandsziekten, poliepen, ruggemergsteering (sic)”.

In den tekst wordt men gewaarschuwd, dat men niet plotseling door gebruik van een flesch of potje zalf genezen kan, en dus regelmatig het geneesmiddel moet gebruiken.

Collega KOOIMAN schrijft mij van drie zieken in zijn dorp, welke de veelgeprezen middelen gebruikt hebben en alle drie gestorven zijn. „Op het oogenblik gebruikt een vrouw met carcinoom van den darm, hetwelk misschien nog operabel was, de kruiden”.

Het bloed der martelaren is het zaad der kerk. De drie rechtsgeleerde v. H.'s, welke geneesvrijheid voor alle kwakzalvers eischen, trekken zich van dergelijke dingen natuurlijk niets aan. Bij hen gaat het alleen om het „juridisch principe”. En laat verder de dooden hun dooden begraven.

Onder dankzegging aan collega KOOIMAN beveel ik de algenezende kruiden van de N. V. Spiraea in de aandacht van de staatscommissie voor geneesvrijheid aan.

G. VAN RIJNBEEK.